

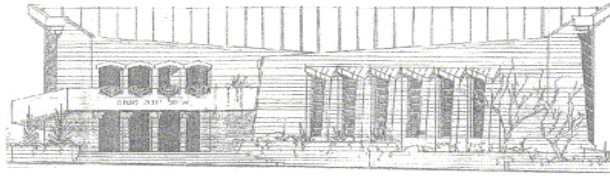
Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה מאת הרב דוד אברהם ספקטור בליל יום כיפור תשע"א בנושא:

תשובת יונה הנביא

מיום כיפור שעבר עד יום כיפור זה כולנו נפגשים שוב, המתפללים הקבועים ואורחים רבים ויקרים, שבאים אלינו מדי שנה בשנה ומרגישים יחד אתנו משפחה אחת גדולה. ביום כיפור במנחה אנו קוראים את ספר יונה. וזה תמונה מאד. ממי נלמד לעשות תשובה ביום הכיפורים? מאנשי נינווה? האם אין לנו תשובה תוצרת הארץ, כחול לבן? או אולי אנו קוראים את ספר יונה ביום הכיפורים כדי ללמוד מוסר ותשובה מהיהודי שבסיפור: יונה הנביא. ומה נלמד ממנו? איך לברוח מלפני ה', איך לברוח לחו"ל? האם זו הבשורה הגדולה ליום הכיפורים? אברבנל וגם המלבי"ם ודעת סופרים נותנים מבט חדש, לגמרי שונה על המסופר בספר יונה. לפי פירושם ברור למה זו ההפסטה שחייבים לקרוא ביום הכיפורים. אברבנל פותח ברקע ההיסטורי של התקופה בה חי יונה הנביא. מדובר בבית ראשון בזמן שמלך ירבעם בן יואש (מלכים יד, כה). סנחריב מלך אשור הגלה כבר את שבט ראובן, גד וחצי שבט מנשה מעבר הירדן המזרחי ומצפון הארץ הגלה את שבט זבולון ונפתלי ועוד מעט סנחריב יגיע ללב הארץ, לשומרון ויכבוש ויחרב אותו ויגלה את כל תושבי מלכות שומרון, מלכות ישראל. ומי יודע, אולי יצליח גם להחרב את יהודה! עיר הבירה של מלכות אשור היא נינווה, בצפון עירק, בכורדיסטן. תושבי נינווה הם עובדי זרה וידיהם מלאות חמס ושחיתות. הם נמצאים ברשימה השחורה של הקב"ה ואם לא יעשו תשובה הוא ישמיד אותם או לפחות יוריד אותם מגדולתם ואז לא יוכלו להמשיך בחורבן מלכות ישראל בשומרון. יונה הנביא רוצה להציל את עם ישראל ולעצור את תהליך החורבן והגלות של מלכות ישראל. לכן הוא לא רוצה שאנשי נינווה יעשו תשובה, אלא מעדיף שימשיכו בשחיתותם וה' יעניש אותם ויחרב אותם כמו דור המבול וממילא הם לא ימשיכו להחרב את מלכות ישראל. יונה הנביא מוסר את נפשו על הצלת עם ישראל ומלכות ישראל. הוא בורח לתרשיש, לטוניס, כיון שאין קליטה לנבואה בחו"ל. הוא מוכן שישליכו אותו לים והוא בכלל לא שמח כאשר אנשי נינווה עושים תשובה, כיון שהמשמעות המידית היא סוף מלכות ישראל וגלות כל עשרת השבטים. ליונה איכפת יותר מכבוד הבן, עם ישראל שהם הבנים של הקב"ה ולכאורה פחות איכפת מכבוד האב שמבקש שילך לנינווה ויחזיר אותם בתשובה. יונה הנביא יודע שבסופו של דבר גם האב, אבינו שבשמים מעדיף שהבנים ימשיכו במלכות ישראל ולא יהיה חורבן וגלות, אבל בתנאי שתהיה נקייה מעבודה זרה. באמת שאין דמות יותר מתאימה לחיקוי ביום הכיפורים מיונה הנביא, ששם טובת עם ישראל במרכז, למרות המחיר האישי הכבד שהוא משלם על זה. יונה הנביא לא מתפעל מהתשובה מהירה של אנשי נינווה. הוא לא מתפעל מזה שהם מתאכזרים שלושה ימים על בעלי החיים שלהם ומונעים מהם מזון ושתיה. הוא רואה שלמרות שהם לבושים שק ואפר הם ממשיכים בעבודה זרה ורק מפסיקים לזמן קצר לגנוב, ומן החמס אשר בכפיהם. ויבא אל יונה רעה גדולה ויחר לו. יונה הנביא מעדיף את טובת אחיו ואחיותיו בארץ ישראל במקום ראשי מלכות אשור בנינווה המושחתת ובראשם סנחריב. לכן אומר אברבנל: "נכתב ספור יונה בתוך כתבי הקודש (כ"ד, 24 ספרי התנ"ך) לא בבחינת נינווה, כי אם בבחינת יונה ותוקף חסידותו." יונה בן אמיטי, הוא צבר ואוהב את עם ישראל וארץ ישראל. אמו מאשר ואביו מזבולון, והוא גר בגת חפר בגליל התחתון, 6 ק"מ צפונה מנצרת. היום יש שם ישוב ערבי בשם משהד, בתרגום: הקדוש, על שם יונה הנביא וקברו נמצא במסגד א-נבי יונס (הנביא יונה). בימי הביניים היו יהודים רבים מבקרים בו ומשתטחים על קברו. רבי פתחיה בקר במקום בשנת 1180 וכותב על שומר הקבר: "וכשהיה יהודים באים הוא מקבל אותם בסבר פנים יפות, ואומר להם: יונה בן אמיטי יהודי היה. לך ראוי לכם לאכול משלו ומאכיל הפירות ליהודים". וגם אנו מדי שנה ביו"כ אוכלים מפירותיו של יונה בן אמיטי ולומדים מהמסירות נפש שלו למען עם ישראל. מצבנו היום במלכות ישראל המתחדשת, במדינת ישראל, ראשית צמיחת גאולתנו, לא פחות מורכב מבזמן יונה. מצד אחד בסליחות אמרנו בצער "יופי אדמתנו לזרים" ובתחנון אנו אומרים בכאב לב "חוסה ה' על עמך ואל תתן נחלתך לחרפה למשול בהם גוים" ואנו נזכרים בגוש קטיף ומצד שני ביום הכיפורים כמו בראש השנה אנו שרים מתוך אמונה עמוקה: ובכן תן כבוד לעמך... שמחה לארצך וששון לעירך. ובטוחים שנצא במהרה מההקפאה העמוקה לבנייה ולצמיחה ונוכל שוב לברך את ברכת בונה ירושלים וברכת מצמיח קרן ישועה. בנעילה נאמר בכוונה: אבינו מלכנו כלה... שבי... מבני בריתך" ואנחנו במחשבה עם גלעד שליט במרתף בעזה ועם יונתן פולרד בכלא. מתי נוכל לברך יחד איתם בשם ומלכות: ברוך מתיר אסורים? מתי? גם יונה שהיה משך שלושה ימים במעי דג גדול הרגיש כמו בכלא. ומשם ממעמקים הוא מתפלל. וְאֶנִּי בָקוּל תִּזְדָּה אֶזְבְּחָה לְךָ אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֲשַׁלְמָה וְשִׁנְעָתָה לָהּ. ומפרש המלבי"ם: אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֲשַׁלְמָה – ללכת אל נינווה ומה שיראתי שע"י מלך אשור יגיעו רעות לישראל, שלכן מנע עצמו מללכת לנינווה. (מתפלל יונה הנביא עכשיו) ישועתה לה'. אקוה שה' יושיע את ישראל מכל צרותם." וכן אנו כולנו תפילה: הרם קרן ישראל עמך... עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו!